REPUBLIKA E KOSOVËS - РЕПУБЛИКА КОСОВО - REPUBLIC OF KOSOVO
GJYKATA KUSHTETUESE
УСТАВНИ СУД
CONSTITUTIONAL COURT

Priština, 4. aprila 2016. godine
Ref. br.:RK911/16

REŠENJE O NEPRIHVATLJIVOSTI

u

slučaju br. KO47/16

Podnosioci

Aida Dërguti, Bali Muharremaj, Enver Hoti
i 25 drugih poslanika Skupštine Republike Kosovo

Ocena ustavnosti Odluke br. 05-V-233 o izboru predsednika Republike Kosovo od 26. februara 2016. godine

USTAVNI SUD REPUBLIKE KOSOVO

u sastavu:

Arta Rama-Hajrizi, predsednica
Ivan Čukalović, zamenik predsednika
Robert Carolan, sudija
Altay Suroy, sudija
Almiro Rodrigues, sudija
Snezhana Botusharova, sudija
Bekim Sejdiu, sudija
Selvete Gërxhaliu-Krasniqi, sudija i
Gresa Caka-Nimani, sudija

Podnosioci zahteva

1. Podnosioci zahteva su: gđa Aida Dërguti, g. Bali Muharremaj g. Enver Hoti, koji predstavljaju i 25 drugih poslanika Skupštine Republike Kosovo (vidi Aneks).

Osporena odluka

2. Podnosioci osporavaju Odluku br. 05-V-233 Skupštine Republike Kosovo (u daljem tekstu: Skupština) *"o izboru predsednika Republike Kosovo"* (u daljem tekstu: odluka Skupštine) donetu na vanrednoj sednici Skupštine, dana 26. februara 2016. godine.

Predmetna stvar

3. Predmetna stvar zahteva je ocena od strane Ustavnog suda Republike Kosovo (u daljem tekstu: Sud) ustavnosti gorenavedene odluke Skupštine, kojom je g. Hashim Thaçi izabran za predsednika Republike Kosovo.

4. Podnosioci tvrde da je povređen član 86 [Izbor predsednika], paragrafi 4 i 5 Ustava Republike Kosovo (u daljem tekstu: Ustav), jer po njima *"[...]ovaj izbor je praćen sadržajnim i proceduralnim povredama Ustava Republike Kosovo [...]"*.

5. Podnosioci takođe zahtevaju od Suda uvođenje privremene mere. Pored toga, podnosioci zahtevaju od Suda i održavanje javne rasprave, kao i da ih Sud pozove da predstave svoj slučaj.

Pravni osnov

6. Zahtev je zasnovan na članovima 113.5 i 116 Ustava, članovima 27 i 42 Zakona br. 03/L-121 o Ustavnom sudu Republike Kosovo (u daljem tekstu: Zakon) i pravilima 54, 55 i 56 Poslovnika o radu Ustavnog suda Republike Kosovo (u daljem tekstu: Poslovnik).

Postupak pred Sudom

7. Dana 4. marta 2016. godine, podnosioci su podneli zahtev Sudu.

8. Dana 7. marta 2016. godine, predsednica Suda je odlukom GJR. KO47/16, imenovala sudiju Gresu Caku-Nimani za sudiju izvestioca. Istog dana, odlukom KSH. KO47/16, predsednica Suda je imenovala Veće za razmatranje, sastavljeno od sudija: Snezhana Botusharova (predsedavajuća), Ivan Čukalović i Arta Rama-Hajrizi.

9. Dana 7. marta 2016. godine, Sud je obavestio podnosioce zahteva o registraciji zahteva.

10. Dana 7. marta 2016. godine, Sud je poslao kopiju zahteva izabranom predsedniku, g. Hashimu Thaçiju i pozvao ga da dostavi komentare o zahtevu, ukoliko ih ima, najkasnije do 14. marta 2016. godine. Sud nije primio nikakav komentar.

11. Dana 7. marta 2016. godine, Sud je poslao kopiju zahteva predsedniku Skupštine Kosova sa izričitim zahtevom da se dostavi svim poslanicima Skupštine i pozvao ih da dostave svoje komentare u vezi sa zahtevom, najkasnije do 14. marta 2016. godine.

12. Dana 7. marta 2016. godine, Sud je dostavio kopije zahteva predsednici Republike Kosovo, premijeru Republike Kosovo i Ombudsmanu, i pozvao ih da dostave svoje komentare u vezi sa zahtevom, ukoliko ih imaju, najkasnije do 14. marta 2016. godine. Sud nije primio nikakav komentar.

13. Dana 14. marta 2016. godine, predsednik Skupštine je dostavio Sudu svoje komentare o zahtevu.

14. Dana 21. marta 2016. godine, nakon što je razmatralo izveštaj sudije izvestioca, Veće za razmatranje je jednoglasno preporučilo Sudu neprihvatljivost zahteva.

Činjenice slučaja

15. Dana 24. februara 2016. godine, nakon odluke Predsedništva Skupštine, predsednik Skupštine Republike Kosovo je pozvao poslanike na vanrednu sednicu koja će se održati 26. februara 2016. godine. Dnevni red te vanredne sednice je imao samo jednu tačku: *izbor predsednika Republike Kosovo*.

16. Prema zapisniku koji su dostavili podnosioci zahteva, vanredna sednica se razvijala na sledeći način:

17. Dana 26. februara 2016. godine, predsednik Skupštine je otvorio vanrednu sednicu i najavio da su dva (2) predložena kandidata za poziciju predsednika Republike Kosovo g. Hashim Thaçi i g. Rafet Rama.

18. Skupštinska Komisija za zakonodavstvo, mandate, imunitete i Poslovnik o radu Skupštine i nadgledanje antikorupcijske agencije je potvrdila da je razmatrala dokumentaciju o ova dva (2) kandidata i zaključila da predloženi kandidati za poziciju predsednika Republike Kosovo ispunjavaju sve neophodne uslove predviđene odredbama Ustava i Zakona o predsedniku Republike Kosovo.

19. Stoga, prema zapisniku sa vanredne sednice, vanredna sednica je prekinuta nekoliko puta zbog toga što su neki poslanici Skupštine bacili suzavac u sali Skupštine.

20. Sledstveno tome, predsednik Skupštine je najavio da je Predsedništvo Skupštine donelo odluku (Odluka 05-V-252) da udalji šest (6) poslanika sa učestvovanja na vanrednoj sednici, jer njihovo ponašanje i radnje su sprečavale nastavak rada vanredne sednice.

21. Zatim, Predsedništvo Skupštine je takođe donelo odluku (Odluka 05-V-253) da udalji još pet (5) poslanika po istom osnovu, jer njihovo ponašanje i radnje su sprečavale nastavak rada vanredne sednice.

22. U nastavku, pre nego što je počelo glasanje, predsednik Skupštine je pozvao sve parlamentarne grupe da predlože svoje predstavnike za *ad hoc* glasačku komisiju o izboru predsednika Republike Kosovo (u daljem tekstu: Komisija). Šefovi parlamentarnih grupa PDK, LDK, SLS i 6+ predložili su svog predstavnika u Komisiji. Pored toga, jedan poslanik koji predstavlja

parlamentarnu grupu u opoziciji, odnosno Vetëvendosje, je bio predložen za člana Komisije, tvrdeći da će zastupati i druge dve parlamentarne grupe opozicije, AAK i NISMA.

23. Nakon toga, predsednik Skupštine je najavio da su poslanici koji predstavljaju parlamentarne grupe opozicionih partija napustili vanrednu sednicu. Prema zapisniku sa vanredne sednice, predstavnik parlamentarne grupe Vetëvendosje je učestvovao u postupku Komisije tokom prvog i trećeg kruga glasanja.

24. Predsednik Skupštine je otvorio prvi krug glasanja i pozvao poslanike po imenu da ubace glasački listić u glasačku kutiju. Ovaj postupak je upravljan i nadgledan od strane Komisije.

25. U prvom krugu, osamdeset jedan (81) poslanik je učestvovao u glasanju. Pedeset (50) poslanika je glasalo za g. Hashima Thaçija, dok su četiri (4) poslanika glasala za g. Rafeta Ramu. Dvadeset i sedam (27) glasova je bilo nevažeće. Nakon toga, Komisija je proglasila da treba održati i drugi krug glasanja.

26. Onda je Skupština održala drugi krug, gde je osamdeset i jedan (81) poslanik učestvovao u glasanju; šezdeset i četiri (64) je glasalo za g. Hashima Thaçija, dok su dva (2) poslanika glasala za g. Rafeta Ramu. Petnaest (15) glasova je bilo nevažeće. Stoga, Komisija je proglasila da treba održati i treći krug glasanja.

27. Nakon što je održan treći krug glasanja, Komisija je proglasila da je osamdeset i jedan (81) poslanik učestvovao u glasanju. Sedamdeset jedan (71) je glasao za g. Hashima Thaçija. Nijedan poslanik nije glasao za g. Rafeta Ramu. Deset (10) glasova je bilo nevažeće.

28. Prema konačnom izveštaju Komisije, potpisanom od strane svih članova, osamdeset i jedan (81) poslanik je glasao u trećem krugu glasanja. Komisija je u svom izveštaju objavila da je g. Hashim Thaçi izabran za predsednika Republike Kosovo.

29. Na osnovu ovog izveštaja, predsednik Skupštine je objavio da je g. Hashim Thaçi izabran za predsednika Republike Kosovo.

Tvrdnje podnosilaca

30. Podnosioci zahteva tvrde da *"[...] ovaj izbor je praćen sadržajnim i proceduralnim povredama Ustava Republike Kosovo [...]"*. S tim u vezi, podnosioci tvrde povredu člana 86, paragrafi 4 i 5 Ustava.

31. Podnosioci zahteva se žale da, tokom tri kruga glasanja, nisu ispunjeni uslovi iz člana 86, paragraf 4, iz sledećih razloga:

> *"Na osnovu rezultata glasanja trećeg kruga, koji je prošao kao i dva prva kruga, sa ustavnim povredama, odnosno, člana 86(4) i (5), i člana 27 Poslovnika Skupštine, predsednik Skupštine je proglasio izbor predsednika Republike Kosovo. Što se tiče kvoruma određenog članom 86(4) za izbor predsednika Republike, presudom KO29/11, od 30. marta 2011. godine*

*(Sabri Hamiti i drugi poslanici, ocena ustavnosti odluke Skupštine Republike Kosovo, br.04-V-04, u vezi sa izborom predsednika Republike Kosovo, od 22. februara 2011. godine), u 85 paragrafu"[...] Sud primećuje da, što se tiče broja glasova potrebnih za izbor predsednika Republike Kosovo, član 86(4) Ustava predviđa da će se predsednik Republike Kosovo birati sa dve trećine (2/3) "**glasova svih poslanika**" (original na albanskom jeziku: "me dy të tretat (2/3) e votave të të gjithë deputetëve") Skupštine, u smislu da će svih 120 poslanika glasati, bez onih koji su opravdano oslobođeni od strane predsednika Skupštine, i da će se izabrati kandidat koji dobije 80 glasova svih poslanika (u prvom i drugom krugu). Samo ako se većina od 2/3 ne postigne, organizuje se treći krug.Član 27 Zakona o poslanicima i član 27 (4) Poslovnika o radu Skupštine sadrže identičnu formulaciju: "dve trećine (2/3) glasova **svih poslanika** Skupštine". Eksplicitan zahtev i konstatacija Ustavnog suda da „uslov iz člana 86, da svi poslanici treba da glasaju, međutim, nije ispunjen" važi i za sednicu od 26. marta 2016. godine [ispravka Suda: 26. februara 2016. godine]. Drugim rečima, učestvovanje svih poslanika na sednici nije samo njihova dužnost, nego i neophodan „uslov" za validnost izbora."*

32. Po zahtevu, podnosioci se pozivaju na Presudu Suda u slučaju KO29/11, podnosioci: *Sabri Hamiti i drugi poslanici*, Presuda od 30. marta 2011. godine (u daljem tekstu: Presuda u slučaju KO29/11). Oni smatraju da je postupak za izbor predsednik Republike Kosovo neustavan i nevažeći, jer prema podnosiocima na glasanju nije učestvovalo svih sto dvadeset (120) poslanika.

33. Pored toga, podnosioci su pokrenuli brojna pitanja, u formi zahteva Sudu, da ih Sud postavi Skupštini u cilju razjašnjenja. Podnosioci zahtevaju od Suda da se obrati Skupštini sledećim pitanjima:

*a) Da li su bili prisutni **svi poslanici** Skupštine na sednici od 26. februara 2016. godine? Ukoliko nisu, i to je očigledno jer je bilo odsutno 39 poslanika tj. otprilike 1/3 poslanika Skupštine, da li su poslanici koji su bili odsutni na sednici od 26. februara 2016. godine **bili opravdano oslobođeni od strane predsednika Skupštine** za njihovo odsustvo?*

b) Ukoliko poslanici nisu bili opravdano oslobođeni od predsednika Skupštine koji su bili razlozi njihovog odsustva?

c) Prilikom održanja sednice, 26. februara 2016. godine, da li je Skupština Kosova bila u punom sastavu, kao što je predviđeno članom 64(1) [Struktura Skupštine] Ustava "Skupština ima sto dvadeset (120) poslanika koji su izabrani[...]"?

d) Ukoliko Skupština nije bila u punom sastavu, koji poslanici su bili odsutni bez opravdanog oslobođenja predsednika Skupštine?

e) Kako se može opravdati činjenica odsustva poslanika i istovremeno predsednika parlamentarne grupe Vetëvendosje, g. Glauka Konjufce, koji se nalazi u zatvoru mada mu nije ukinut imunitet poslanika Skupštine Kosova, kao što je predviđeno članom 75(1) i (2) Ustava, članom 9(2) i (9)

Zakona, br.03/L111, o pravima i odgovornostima poslanika, za dela koja su amnestirana Zakonom br.04/L-209 o amnestiji?

f) Kako se opravdava nepotpun sastav Skupštine, odnosno nepopunjavanje praznog mesta poslanika shodno članu 70 (4) [Mandat Poslanika] Ustava, nakon ostavke poslanika g. Ramusha Haradinaja?

g) Kako se objašnjava kolektivno isključivanje poslanika opozicionih partija sa sednice, kao što je učinio predsednik Skupštine na sednici od 26. februara 2016. godine?

h) Kako Skupština objašnjava neopravdano odsustvo, odnosno bez dozvole predsednika Skupštine, poslanika vladajućih koalicionih partija: Adema Salihaja, Antona Qunija, Gëzima Kelmendija, Hatima Baxhakua, Shpejtima Bulliqija, Vjose Osmani?

i) Pošto „Izbor predsednika Kosova, koji je prema članu 83 [Položaj Predsednika] šef države i predstavlja jedinstvo građana od ogromnog značaja [...]" prema Presudi K029/11, od 30. marta 2011. godine, paragraf 84, koji su bili razlozi odsustva poslanika koalicionih partija na vlast?

34. Podnosioci zahteva smatraju da "*Sva ova pitanja zaslužuju posebnu pažnju Ustavnog suda, jer u slučaju izbora predsednika se ne radi samo o šefu države, nego ono što je najvažnije, radi se o funkciji koja predstavlja jedinstvo građana Republike Kosovo*".

Zahtevi podnosioca

35. Podnosioci zahtevaju od Suda da proglasi neustavnim Odluku Skupštine o izboru predsednika Republike Kosovo.

36. Osim toga, podnosioci zahtevaju od Suda da uvede privremenu meru suspendovanjem Odluke Skupštine sve dok ne donese odluku. Podnosioci obrazlažu svoj zahtev izjavljujući da je "*ova privremena mera potrebna da bi se izbegla opasnost ili nepopravljiva šteta za budućnost zemlje*".

37. Podnosioci zahtevaju, takođe, od Suda da održi saslušanje i da ih pozove da predstave svoj slučaj.

Komentari dostavljeni od strane predsednika Skupštine

38. U svom podnesku Sudu, predsednik Skupštine je obavestio Sud o sprovođenju postupka za izbor predsednika Republike Kosovo, na vanrednoj sednici održanoj 26. februara 2016. godine.

39. Osim toga, predsednik navodi da je postupak za izbor predsednika Republike Kosovo evidentiran u izveštajima *ad hoc* glasačke komisije za izbor predsednika, kao i u zapisniku sa vanredne sednice Skupštine. Prema podnesku predsednika Skupštine:

"[...]

8. Prema sprovedenom postupku za izbor predsednika Republike Kosovo, prikazanim prema gore navedenim podacima, podnosilac ovog odgovora je ocenio da je Skupština Republike Kosovo sprovela postupak izbora predsednika u skladu sa članom 86. Ustava, iz sledećih razloga: u postupku za izbor predsednika je nominovano i učestvovalo najmanje dva kandidata; nominacije kandidata su verifikovane i utvrđeno je da su u skladu sa članom 86. Ustava; sva tri kruga u sprovođenju postupka za izbor predsednika Republike Kosovo su sprovedena u jednakim uslovima, jer je u sva tri kruga glasanja glasalo 2/3 od svih poslanika Skupštine; tokom sprovođenja tri kruga glasanja nije najavljena i održana pauza za poslanike; sva tri glasanja, tokom sprovođenja postupka za izbor predsednika Republike Kosovo, su sprovedena kao jedan jedinstveni postupak; tokom sprovođenja tri kruga glasanja u sali je bilo prisutno 2/3 od svih poslanika Skupštine Republike Kosovo; tokom sprovođenja tri kruga glasanja za izbor predsednika Republike Kosovo, glasalo je 2/3 od svih poslanika Skupštine Republike Kosovo.

9. Podnosilac ovog odgovora ponovo ističe da svi drugi zakonski i politički postupci koji su preduzeti od strane Skupštine i poslanika kao pojedinaca tokom sprovođenja vanredne sednice od 26. februara 2016. godine za izbor predsednika Republike Kosovo ne predstavljaju ustavno pitanje vezano sa ustavnim postupkom izbora predsednika prema članovima 85. i 86. Ustava i pored toga, ovi postupci ne utiču na ustavni aspekt sprovođenja postupka za izbor predsednika Republike Kosovo.

[...]"

40. Shodno tome, u svojim komentarima dostavljenim Sudu, predsednik Skupštine Republike Kosovo navodi da su odredbe člana 86 Ustava ispoštovane tokom vanredne sednice od 26. februara 2016. godine, za izbor predsednika Republike Kosovo.

Delokrug zahteva

41. Sud podseća da podnosioci osporavaju ustavnost Odluke br. 05-V-233 usvojene od strane Skupštine *„o izboru predsednika Republike Kosovo"* u pogledu sadržaja i procedure sprovođenja, na osnovu člana 113. paragraf 5 Ustava.

42. U ovom smislu, podnosioci zahteva tvrde da ova odluka povređuje član 86, paragrafe 4 i 5 Ustava. Oni, posebno, tvrde da neophodan broj poslanika za kvorum za izbor predsednika nije bio prisutan, kao što je predviđeno članom 86, paragrafom 4 i 5 Ustava.

43. Sud primećuje da podnosioci zahteva nisu predstavili nikakve argumente u vezi sa sadržajem osporene odluke.

44. Pored toga, što se tiče onoga što su podnosioci zahtevali od Suda da se obrati Skupštini sa nizom pitanja, Sud nalazi da to ne spada u delokrug zahteva

podnetih pod članom 113.5 Ustava. Član 113.5 predviđa: "*Deset ili više poslanika Skupštine može, u roku od osam (8) dana od usvajanja da ospori ustavnost bilo kog zakona ili odluke koju je usvojila Skupština, kako zbog sadržaja tako i zbog procedure sprovođenja.*" [Sud primećuje da verzija na srpskom jeziku ovog člana glasi: *[...] da ospori ustavnost bilo kog zakona koji je usvojila Skupština [...]"*]. Sud, takođe, smatra da prema Ustava nema nadležnost da služi kao posrednik za rešavanje pitanja koja podnosioci imaju za Skupštinu.

45. Dakle, Sud nalazi da na osnovu nadležnosti Suda, predviđenih članom 113.5 Ustava, delokrug ovog zahteva se ograničava pitanjem saglasnosti sa članom 86, paragrafi 4 i 5 Ustava, pošto se odnosi na proceduru koju je Skupština sledila prilikom glasanja za izbor predsednika Republike Kosovo, dana 26. februara 2016. godine.

Ocena prihvatljivosti zahteva

46. Kako bi Sud mogao da reši zahtev podnosilaca, prvo treba da ispita da li su ispunili uslove prihvatljivosti, koji su propisani u Ustavu u dalje precizirani u Zakonu i Poslovniku.

47. Sud mora da konstatuje da li podnosioci zahteva mogu da se smatraju ovlašćenim strankom. U tom smislu, član 113.5 Ustava, propisuje da:

> *"Deset (10) ili više poslanika Skupštine može, u roku od osam (8) dana od usvajanja, da ospori ustavnost bilo kog zakona koji je usvojila Skupština, kako zbog sadržaja tako i zbog procedure sprovođenja."*

48. U ovom zahtevu, dvadeset osam (28) poslanika osporavaju Odluku br. 05-V-233 Skupštine „o izboru predsednika Republike Kosovo" od 26. februara 2016. godine. Stoga, podnosioci zahteva jesu ovlašćena stranka koja ima pravo da pokrene ovaj slučaj pred Sudom, na osnovu člana 113.5 Ustava.

49. Što se tiče drugog zahteva člana 113.5 Ustava da podnosioci zahteva moraju da podnesu zahtev *"u roku od osam (8) dana od dana usvajanja"* bilo kakve odluke od strane Skupštine, Sud primećuje da je Skupština donela odluku 26. februara 2016. godine, dok su podnosioci zahteva podneli zahtev Sudu 4. marta 2016. godine. Dakle, podnosioci zahteva su ispoštovali rok za podnošenje zahteva Sudu, kao što se predviđa članom 113.5 Ustava.

50. Sud, takođe, treba da oceni da li su podnosioci ispunili uslove iz člana 42. Zakona i uslove prihvatljivosti predviđene pravilom 36 Poslovnika.

51. Član 42 Zakona precizira kriterijume tačnosti zahteva, kada su zahtevi podneti u skladu sa članom 113. 5 Ustava. Član 42 Zakona predviđa:

> *"1. Uz podnesak podnešen u skladu sa članom 113, stav 6 Ustava, se između ostalog, podnose i sledeće informacije:*
>
> *1.1. imena i potpisi svih poslanika Skupštine koji osporavaju ustavnost zakona ili odluke donesene od strane Skupštine Republike Kosovo;*

1.2. Ustavne ili odredbe nekog akta ili zakona koje se tiču ovog zakona; i

1.3. dokaze na koje se zasniva spor."

52. Osim toga, Sud treba da oceni da li su podnosioci u dovoljnoj meri potkrepili svoje tvrdnje, kao što je predviđeno pravilom 36. Poslovnika.

53. U tom smislu, pravilo 36. Poslovnika sadrži sledeći uslov:

"(1) Sudu je dozvoljeno da rešava zahtev:

[...]

d) ako je zahtev prima facie opravdan ili nije očigledno neosnovan.

(2) Sud odbacuje zahtev kao očigledno neosnovan kada zaključi:

[...]

(d) da podnosilac zahteva nije u dovoljnoj meri potkrepio svoju tvrdnju."

54. U nastavku, u skladu sa delokrugom zahteva kao što je i utvrđeno od strane Suda u ovom rešenju, Sud će samo oceniti da li je zahtev podnosilaca u saglasnosti sa članom 42. Zakona i pravilom 36. Poslovnika što se tiče pitanja da li je tokom postupka za izbor predsednika Republike Kosovo povređen član 86, paragrafi 4. i 5.

55. S tim u vezi, Sud se poziva na član 86. [Izbor predsednika] paragrafi 4. i 5. Ustava koji predviđaju:

"[...]

4. Izbor predsednika se vrši sa dvije trećine (2/3) glasova svih poslanika Skupštine.

5. Ukoliko na prva dva glasanja ni jedan kandidat nije dobio većinu od dvije trećine (2/3) neophodnih glasova, organizuje se treće glasanje na kojem se glasa za dva kandidata sa najvećim brojem glasova u drugom krugu glasanja i za Predsednika republike Kosovo se bira kandidat koji je dobio većinu glasova svih prisutnih poslanika.

[...]"

56. Što se tiče sprovedene procedure za izbor predsednika Republike Kosovo, obavljena su tri (3) kruga glasanja. Sva tri (3) kruga glasanja su obavljena tajnim glasanjem. Na osnovu ova tri (3) kruga glasanja, može doći do sledećih zaključaka:

57. U prvom krugu glasanja, osamdeset jedan (81) poslanik je glasao. Pedeset (50) poslanika je glasalo u korist g. Hashima Thaçija, dok je četiri (4) poslanika glasalo u korist g. Rafeta Rame. Dvadeset sedam (27) glasova je bilo nevažeće.

58. U drugom krugu glasanja, osamdeset jedan (81) poslanik je glasao. Šezdeset četiri (64) poslanika je glasalo u korist g. Hashima Thaçija, dok su dva (2) poslanika glasala u korist g. Rafeta Rame. Petnaest (15) glasova je bilo nevažeće.

59. U trećem krugu glasanja, osamdeset jedan (81) poslanik je glasao. Sedamdeset jedan (71) poslanik je glasao u korist g. Hashima Thaçija. Nijedan od prisutnih poslanika nije glasao za g. Rafeta Ramu. Deset (10) glasova je bilo nevažeće.

60. Stoga Sud smatra da je jasno da je u sva tri (3) kruga glasanja osamdeset jedan (81) poslanik učestvovao u glasanju.

61. Sud primećuje da se žalba podnosilaca naročito odnosi na pitanje potrebnog broja poslanika za kvorum za izbor predsednika Republike Kosovo, kao što je predviđeno članom 86. paragrafi 4. i 5. Ustava.

62. Sud primećuje da se kvorum odnosi na minimalni broj poslanika koji treba da prisustvuje da bi bilo koja doneta odluka bila važeća. Član 69, paragraf 3. Ustava predviđa da Skupština Kosova ima kvorum kada je prisutno više od polovine (1/2) svih poslanika Skupštine. Ova odredba se primenjuje, osim ako Ustav zahteva specifičnu većinu za odluku koja treba biti doneta. Kada Ustav izričito propisuje da je veći broj poslanika potreban za donošenje odluke, onda neophodna većina određuje kvorum.

63. Sud ponavlja da, kako bi proces izbora predsednika Republike Kosovo bio važeći u prvom i drugom krugu glasanja najmanje dve trećine (2/3) svih poslanika mora biti prisutna i da glasa, dok za treći krug najmanje većina svih poslanika mora biti prisutna i mora da glasa, u skladu sa paragrafima 4. i 5. člana 86. Ustava.

64. Ako u prvom krugu glasanja najmanje dve trećine (2/3) svih poslanika u Skupštini nisu prisutni i ne glasaju, ovaj prvi krug će biti nevažeći. Shodno tome, drugi krug se ne može održati. Dakle, kako bi Skupština nastavila sa drugim krugom glasanja, prvi krug treba da bude važeći. Da bi drugi krug glasanja bio važeći, isti broj, odnosno, najmanje dve trećine (2/3) svih poslanika Skupštine moraju biti prisutni i moraju da glasaju. Ako ne bude ispunjen taj uslov, drugi krug glasanja će biti nevažeći. Tek kada su važeći prvi i drugi krug glasanja, treći krug se održava. Da bi bio važeći, treći krug zahteva najmanje prisustvo i glasanje većine svih poslanika Skupštine.

65. Kao što Ustav propisuje u paragrafovima 4 i 5 člana 86, kandidat koji dobije najmanje dve trećine (2/3) glasova svih poslanika Skupštine u prvom ili drugom krugu ili najmanje većinu glasova svih poslanika Skupštine u trećem krugu glasanja, biće izabran za predsednika Republike Kosovo.

66. Shodno tome, u konkretnom slučaju je jasno da najmanje dve trećine 2/3 svih poslanika je bila prisutna i glasala u prvom i drugom krugu glasanja, dok je

neophodna većina svih poslanika, takođe, bila prisutna i glasala u trećem krugu glasanja.

67. U ovom zahtevu, podnosioci zahteva su pokrenuli konkretne probleme zbog činjenice da svih sto dvadeset (120) poslanika nije bilo prisutno ili opravdano oslobođeno tokom vanredne sednice. U ovom smislu, podnosioci zahteva citiraju posebno paragraf 85. presude u slučaju KO29/11. Paragraf 85. pomenute presude u slučaju KO29/11 glasi:

> *„U tom pogledu, Sud primećuje da, što se tiče broja glasova potrebnih za izbor predsednika Republike Kosovo, član 86.4 Ustava predviđa da će se predsednik Republike Kosovo birati sa dve trećine (2/3) "**glasova svih poslanika**" (u originalnoj albanskoj verziji: "me dy të tretat (2/3) e votave të të gjithë deputetëve") Skupštine, u smislu da će svih 120 poslanika glasati, bez onih koji su opravdano oslobođeni od strane predsednika Skupštine, i da će se izabrati kandidat koji dobije 80 glasova svih poslanika (u prvom i drugom krugu).Samo ako se većina od 2/3 ne postigne, organizuje se treći krug. Član 27. Zakona o poslanicima i član 27(4) Poslovnika o radu Skupštine sadrže identičnu formulaciju: "dve trećinom (2/3) **glasova svih poslanika** Skupštine."*

68. Podnosioci zahteva su mišljenja da paragraf 85. presude u slučaju KO29/11 podrazumeva da ako svih sto dvadeset (120) poslanika nije prisutno ili formalno opravdano oslobođeno od strane predsednika Skupštine, onda predsednik Republike Kosovo se ne može smatrati izabranim od dve trećine (2/3) svih poslanika Skupštine u skladu sa članom 86. paragraf 4.

69. Sud prvo podseća da je u Presudi u slučaju KO29/11, između ostalog, utvrdio da u prvom i u drugom krugu glasanja bio nedovoljan broj prisutnih poslanika koji bi činili najmanje dvo-trećinsku (2/3) većinu, kao što je zahtevano članom 86 paragrafi 4 i 5 Ustava. Shodno tome, prvi i drugi krug glasanja je bio ništavan i drugi ili treći krug, nije mogao da se održi. Dok je u ovom slučaju broj prisutnih poslanika tokom tri kruga glasanja bio je dovoljan da ispuni potrebnu većinu za izbor predsednika, kao što je predviđeno u članu 86, paragrafi 4 i 5.

70. Pored toga, Sud primećuje da tumačenje paragrafa 85. Presude u slučaju KO29/11 kao što stoji u zahtevu podnosilaca ne korespondira sa ocenom Suda u toj presudi. Paragraf 85. presude u slučaju KO29/11 mora da se razume u kontekstu ukupnog delokruga te presude i naročito dela koji se odnosi na „glasanje od strane Skupštine", posebno od paragrafa 80. do 84, iste presude. Ovi paragrafi navode:

> *80. Štaviše, Zakon br. 03/L-111 o pravima i odgovornostima poslanika (u daljem tekstu: Zakon o poslanicima") i članovi 3. i 21. Poslovnika o radu Skupštine, usvojen 29. aprila 2010. god. dodatno naglašavaju da su poslanici Skupštine predstavnici naroda i će imati jednaka prava i obaveze da u potpunosti učestvuju u postupcima Skupštine i da će vršiti svoje zadatke kao predstavnici naroda Kosova u skladu sa Ustavom, Zakonom i Poslovnikom o radu Skupštine. Dakle, dobijajući glasove građana, poslanici imaju obavezu prema njima, između ostalog, kao što se predviđa*

članom 40. [Obaveze] Zakona o poslanicima, budući da su dužni da prisustvuju na plenarnim sednicama i na sastancima pomoćnih organa Skupštine u kojima su oni članovi. Ako poslanik ne može da prisustvuje sednicama Skupštine ili sastancima pomoćnih organa Skupštine u kojima je član, mora da blagovremeno obavesti predsednika Skupštine, odnosno predsednika, zamenika predsednika tog pomoćnog organa, iznošenjem razloga za svoje odsustvo, kao što se traži članom 40.3 Zakona o poslanicima.

81. Obaveza poslanika se dalje odražava u zakletvi koju članovi Skupštine moraju da polažu pred Skupštinom nakon verifikovanja njihovih mandata, u skladu sa članom 10. Poslovnika o radu Skupštine, koji predviđa:

„Ja, poslanik Skupštine Republike Kosova, zaklinjem se da ću časno i privrženo obaviti svoj zadatak i dostojanstveno predstavljati narod, da ću raditi u interesu Kosova i svih njegovih građana, da ću se angažovati za zaštitu i poštovanje ustavnosti i zakonitosti, za zaštitu teritorijalne celovitosti i institucionalnog integriteta Kosova, za garantovanje sloboda i prava čoveka, u skladu sa zakonima zemlje i evropskim standardima". Zaklinjem se!".

82. Pored toga, Sud primećuje da, u skladu sa članom 27. Poslovnika o radu Skupštine, članovi Skupštine će postupiti u skladu sa kodeksom ponašanja koji je u aneksu tih pravila. Kodeks ponošanja jasno previđa da članovi Skupštine imaju dužnost da se pridržavaju Zakona i da postupaju u svim slučajevima u saglasnosti sa poverenjem javnosti koje im je dato.

83. Pod ovim okolnostima, svih 120 poslanika Skupštine treba da se osećaju dužnim, po Ustavu, Zakonu o poslanicima, Poslovniku o radu Skupštine i Kodeksu ponošanja, da prisustvuju plenarnim sednicama Skupštine i da se pridržavaju postupaka utvrđenih u njima, ali pre svega imaju obavezu prema narodu Kosova koji ih je izabrao.

84. Izbor predsednika Kosova koji, u saglasnosti sa članom 83. [Status predsednika], je šef države i predstavlja jedinstvo naroda Republike Kosovo, je od takvog značaja da svi poslanici, kao predstavnici naroda Kosova, treba da smatraju to kao ustavnu dužnost da, osim kada su oslobođeni od strane predsednika Skupštine, prisustvuju postupku za izbor predsednika kao što je određeno članom 86. [Izbor predsednika] Ustava.

71. Baveći se tvrdnjama podnosilaca zahteva, Sud prvo primećuje i podseća na paragraf 1. člana 70. [Mandat poslanika] Ustava da *„Poslanici Skupštine su predstavnici naroda i ne podležu nikakvom prinudnom mandatu"*, kao i član 74 [Vršenje funkcije] Ustava da *„Poslanici Skupštine Kosova vrše svoju funkciju u najboljem interesu Republike Kosovo i u saglasnosti sa ovim Ustavom, zakonima i poslovnikom o radu Skupštine"*.

72. U nastavku, Sud primećuje da formulisanje "svih 120 poslanika moraju da glasaju" pomenuto u paragrafu 85 presude u slučaju KO29/11, mora da se razume u smislu paragrafa 83. i 84. presude. Obaveza poslanika da učestvuju u plenarnim sednicama Skupštine je regulisana i proizilazi iz Zakona o pravima i

odgovornostima poslanika (u daljem tekstu: Zakon o poslanicima), Poslovnika o radu Skupštine i Kodeksa ponašanja za poslanike. Propust da ispune obaveze kao što je predviđeno Zakonom o poslanicima ne čini nevažećom odluku Skupštine sve dok u Skupštini postoji potreban kvorum za donošenje odluka, kao što je precizirano u Ustavu.

73. Dalje, Sud primećuje da formulisanje "*bez onih koji su opravdano oslobođeni od strane predsednika Skupštine*", kao što se navodi u paragrafu 85. presude u slučaju KO29/11, mora da se razume u smislu paragrafa 80. do 82. te presude. Kao što je navedeno u paragrafu 80. presude u slučaju KO29/11 zakonska obaveza poslanika je da obaveste predsednika Skupštine, odnosno predsednika, zamenika predsednika pomoćnog tela, uz podnošenje razloga za njegovo/njeno odsustvo, kao što proizilazi i zahteva se Zakonom o poslanicima, preciznije članom 40.3. Još jednom, propust da ispune obaveze kao što je predviđeno Zakonom o poslanicima ne čini nevažećom odluku Skupštine sve dok u Skupštini postoji potreban kvorum za donošenje odluka kao što je precizirano u Ustavu.

74. Prema tome, Sud zaključuje da nije ustavni preduslov niti uslov za validnost Odluke o izboru predsednika Republike Kosovo prema članu 86, paragraf 4 i 5, da svih sto dvadeset (120) poslanika moraju biti prisutni i da glasaju, kao što je navedeno u zahtevu podnosilaca.

75. Na osnovu gorenavedenog, tvrdnja podnosilaca zahteva u pogledu povrede člana 86. paragrafi 4 i 5 ne stoji.

76. Dakle, na osnovu člana 42. paragraf 1.3 Zakona i pravila 36 (1), (d) i (2) (d) Poslovnika, zahtev je neprihvatljiv kao očigledno neosnovan po ustavnoj osnovi, jer podnosioci zahteva nisu u dovoljnoj meri potkrepili svoje tvrdnje da Odluka Skupštine„o izboru predsednika Republike Kosovo" povređuje član 86. paragrafi 4 i 5 Ustava.

Zahtev za privremenom merom

77. Što se tiče zahteva za uvođenje privremene mere, Sud primećuje da podnosioci traže da Sud suspenduje odluku Skupštine do donošenja odluke.

78. Podnosioci zahteva obrazlažu svoj zahtev navodeći da:

> *"Ove mere su neophodne za otklanjanje rizika ili nepopravljivu štetu za budućnost zemlje".*

79. Član 27. Zakona, a naročito pravilo 54 (1) Poslovnika, predviđaju da *„u svakom vremenu dok zahtev nije rešen pred sudom i kada nije presudio o merodavnosti predmeta, strana može zahtevati uvođenje privremenih mera."*

80. Sud se dalje poziva na pravilo 55 (4) Poslovnika, koje predviđa:

> *(a) je strana koja zahteva uvođenje privremenih mera pokazala prima facie slučaj o merodavnosti predmeta i, ukoliko prihvatljivost još uvek nije utvrđena, prima facie slučaj o prihvatljivosti predmeta*

(b) je strana koja zahteva uvođenje privremenih mera je dokazala da će pretrpeti nepopravljivu štetu ukoliko se ne dozvoli privremena mera; ili

(c) je privremena mera u javnom interesu

Ukoliko strana koja zahteva privremene mere nije pokazala potrebne prikaze, Veće za razmatranje treba da preporuči odbijanje zahteva.

81. Međutim, pošto je zahtev podnosilaca očigledno neosnovan i stoga neprihvatljiv, Sud zaključuje da zahtev za uvođenje privremene mere više ne može biti predmet razmatranja i stoga, mora biti odbijen.

Zahtev za javnom raspravom

82. Sud podseća da podnosioci traže da Sud održi javnu raspravu i da ih pozove da predstave njihov slučaj.

83. U tom smislu, Sud primećuje da na osnovu pravila 39 [Pravo na raspravu i odustajanje] svog Poslovnika: *"Samo oni podnesci koji su određeni kao prihvatljivi mogu biti predmet rasprave pred Sudom, osim ako Sud, uz ubedljivo obrazloženje, većinom glasova odluči drugačije". Sud* je uzeo u obzir dokumentaciju koja je dostavljena i nije tražio nikakve dodatne informacije u cilju donošenja svoje odluke o slučaju. Iz tog razloga, Sud smatra da javna rasprava nije potrebna.

IZ TIH RAZLOGA

Ustavni sud, u skladu sa članom 113.5 Ustava, članom 27. i članom 42 paragrafi 1.3 Zakona i pravilima 36 (1) (d) i (2) d) kao i 39 i 55 (4) Poslovnika o radu, dana 21 marta 2016. godine, većinom glasova

ODLUČUJE

I. DA PROGLASI zahtev neprihvatljivim;

II. DA ODBIJE zahtev za privremenom merom;

III. DA ODBIJE zahtev za javnom raspravom;

IV. DA DOSTAVI ovu odluku stranama;

V. DA OBJAVI ovu odluku u Službenom listu u skladu sa članom 20.4 Zakona;

VI. Ova odluka stupa na snagu odmah

Sudija izvestilac

Gresa Caka-Nimani

Predsednica Ustavnog suda

Arta Rama-Hajrizi

Aneks

Vetëvendosje

1. Visar Ymeri
2. Albin Kurti
3. Aida Dërguti
4. Sali Salihu
5. Ilir Deda
6. Shqipe Pantina
7. Albulena Haxhiu
8. Mytaher Haskuka
9. Besnik Bislimi
10. Besa Baftiu
11. Ismajl Kurteshi
12. Rexhep Selimi
13. Puhie Demaku
14. Fisnik Ismaili

AAK

15. Bali Muharremaj
16. Rrustem Berisha
17. Daut Haradinaj
18. Donika Kadaj-Bujupi
19. Teuta Haxhiu
20. Lah Brahimaj
21. Pal Lekaj
22. Time Kadrijaj

NISMA

23. Fatmir Limaj
24. Valdete Bajrami
25. Haxhi Shala
26. Zafir Berisha
27. Shukrije Bytyqi
28. Enver Hoti